

ДО ПИТАННЯ ПРО ВИБОРЧУ СИСТЕМУ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

В умовах реалізації в Україні заходів з децентралізації публічної влади на місцевому рівні гостро постає питання формування органів місцевого самоврядування, насамперед представницьких. Надання додаткових владних повноважень суттєво посилює їх вплив не тільки на діяльність виконавчих органів місцевого самоврядування, а й на все суспільно-політичне та соціально-економічне життя певної території або населеного пункту. Відтак на перше місце виходить механізм формування персонального складу таких органів.

Упродовж майже двох з половиною десятиліть в Україні серед політиків і науковців точиться жвава дискусія навколо системи, за якою мають відбуватися вибори.

Від колишнього Радянського Союзу наша країна успадкувала мажоритарну виборчу систему на всіх рівнях вертикалі державної влади. Хотілося б нагадати, що саме мажоритарна виборча система, або як її ще називають у науковій літературі виборча система більшості, історично виникла першою. Переваги й недоліки цієї виборчої системи давно відомі. До перших можна віднести безпосередню залежність кандидатів у депутати від волевиявлення виборців (що у свою чергу забезпечує повноцінне дотримання принципу прямих виборів), відносна простота підбиття результатів виборів, більш тісний зв'язок обраних депутатів з мешканцями відповідного виборчого округу. Також мажоритарна виборча система надає можливість виборцям міняти свого представника у представницькому органі шляхом відкликання попереднього й обрання нового. До недоліків традиційно відносять високий ризик застосування технологій підкупу виборців (що більш очевидно, ніж у випадку з пропорційною виборчою системою), а також досить слабку політичну структуру колегіального органу, обраного за цією системою. Також, у випадку застосування мажоритарної виборчої системи відносної більшості може виникнути неприємна з точки зору теорії народного представництва ситуація, коли обраним буде вважатися кандидат, який може й

не набрати абсолютної більшості голосів. Відтак, по суті він буде представляти інтереси меншості.

Пропорційна виборча система також має чимало як переваг, так і недоліків. З одного боку вона дозволяє упорядкувати політичну структуру представницького органу місцевого самоврядування з чітким визначенням політичної партії або коаліції політичних партій, які несуть відповідальність за наслідки ухвалених цим органом рішень. Та й під час виборів ефект від підкупу виборців певним чином нівелюється відсутністю прямої залежності результатів виборів, тобто обрання персоналій, від результатів голосування виборців. Але така виборча система на локальному рівні має один дуже суттєвий недолік – вона занадто політизує місцеве самоврядування загалом й діяльність представницьких органів зокрема. Таким чином, останні, по суті, можуть перетворитися на такі собі міні-парламенти містечкового значення, що у свою чергу суперечить концепції місцевого самоврядування як такого та може негативно вплинути на стабільність конституційного ладу країни. Адже виникає загроза виникнення сепаратизму або принаймні чутливих відцентрових процесів у державі. Якщо зіставити ці дві виборчі системи, то можна помітити, що недоліки однієї з них одночасно є перевагами іншої і навпаки.

Змішана, мажоритарно-пропорційна виборча система, вочевидь, поєднує у собі типові переваги й недоліки обох вищезазначених систем і може розглядатися своєрідним компромісом між ними.

На місцевому (локальному) рівні, на нашу думку, більш прийнятною є мажоритарна виборча система. Вона сприяє тіснішому контакту депутата з виборцями округу, мінімізує вплив політичного чинника, є більш простою з точки зору встановлення результатів виборів та зрозумілою з позиції сприйняття пересічним громадянином. Вважаємо, що на даному етапі розвитку України доцільно все ж таки повернутися до виборів депутатів міських, районних у місті (у разі їх створення), районних та обласних рад суто за мажоритарною системою, відмовившись від застосовуваної наразі змішаної.